INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

BERETNING OM VIRKSOMHEDEN I 1952

Institutets ledelse.

Institutets bestyrelse består i henhold til grundbestemmelserne af lærerne i historie og samfundsøkonomi ved Københavns Universitet samt chefen for Det statistiske Departement tillige med et mindre antal valgte medlemmer.

Styrelsen bestod ved udgangen af 1952 af følgende medlemmer:

Lektor Erik Bach.
Professor, dr. phil. Povl Bagge.
Fhv. undervisningsminister, rådsformand Julius Bomholt, M.F.
Fhv. nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs.
Professor, dr. phil. Aksel E. Christensen.
Departementschef E. Cohn.
Fhv. indenrigsminister Bertel Dahlgaard, M.F.
Professor, dr. phil. Astrid Friis, næstformand og kasserer.
Professor, dr. phil. A. Hald.
Lektor, dr. phil. Sven Henningsen.
Professor, dr. polit. Carl Iversen.
Lektor Arne Jensen.
Fhv. minister Aksel Larsen, M.F.
Lektor, dr. polit. Niels Lindberg.
Rigsarkivar Axel Linvald.
Lektor Poul Nørregaard Rasmussen.
Professor H. Winding Pedersen.
Professor, dr. oecon. Kjeld Philip.
Professor, dr. jur. & phil. Alf Ross.
Professor K. Skovgaard.
Kontorchef, lektor P. P. Sveistrup.
Kontorchef, lektor K. Vedel-Petersen.
Generalsekretær i Nordisk Råd, cand. mag. F. W. Wendt.
Lektor Kjeld Winding.
Professor, dr. polit. & oecon. F. Zeuthen, formand.

Forretningsudvalget har bestået af formanden, professor *F. Zeuthen,* næstformanden og kassereren, professor *Astrid Friis,* professor *Carl Iversen* samt rigsarkivar *Axel Linvald.*

Tilsynet med det daglige arbejde er varetaget af Institutets sekretær, lektor, dr. phil. *Sven Henningsen.*

„Økonomi og Politik".

Institutets kvartalsskrift „Økonomi og Politik" er i 1952 blevet redigeret af Sven Henningsen og Poul Winding. Oplaget har i 1952 været 4.000, og til trods for stigende omkostninger er abonnementsprisen uforandret 8.00 kr. (for studenter 5.00 kr.). „Økonomi og Politik" er i årets løb blevet udvekslet med udenlandske tidsskrifter, ligesom det også efter anmodning tilsendes en række danske institutioner.

„Economic Conditions in Denmark" en lidt forkortet oversættelse af kvartalsoversigten i „Økonomi og Politik" over den økonomiske udvikling i Danmark, er ligesom i de foregående år blevet udsendt til 75 udenlandske historiske og økonomiske instituter, biblioteker m. v.

Det historiske arbejde.

Institutets prishistoriske arbejde er blevet fortsat i 1952 under ledelse af professor, dr. phil. *Astrid Friis* og med mag. art. *Kristof Glamann,* stud. polit. *Erling Olsen,* cand. mag. *Edit Rasmussen* samt mag. art. *Kirsten Willerslev* som medarbejdere. Endvidere har professor dr. phil. *A. Hald* bistået ved tilrettelæggelsen af den statistiske bearbejdelse af det indsamlede materiale.

Arbejdet har i det forløbne år udelukkende samlet sig om udarbejdelse af manuskriptet til det planlagte 1. halvbind, omfattende en generel indledning samt de københavnske torvekøb og priskuranter. Tabeller er blevet opstillet for følgende varer i tidsrummet 1712–1800: hvede, rug, byg, malt, havre, ærter, humle, hø, halm, byggryn, havregryn, boghvedegryn, ænder, høns, kyllinger, duer, oksekød, flæsk, lammekød, smør, ost, æg, sild, torsk, tørfisk, klipfisk, tran, salt, fransk vin, fransk brændevin, brænde, tørv, trækul, stenkul, tælle, hør, hamp, jern, tjære og grøn sæbe. Hertil kommer i forbindelse med indledningens afsnit om møntforholdene 1660–1800 et tabelbilag vedr. de københavnske vekselkurser på Hamburg, Amsterdam og London, som er færdig udarbejdet for årene 1748–1800. Endelig har man revideret dele af det tidligere indsamlede stof, samt søgt supplerende oplysninger til belysning af det københavnske torvekøbs historie i samlingerne på rigsarkivet og stadsarkivet.

Mag. art. *Kamma Struwe* og cand. mag. *Erik Rasmussen* har på grund af andet arbejde ikke i 1952 set sig i stand til som planlagt at fuldføre deres arbejder om „Dansk Asiatisk Kompagnis handel og dets financiering 1732–1772" og „Bidrag til belysning af Kurantbankens forhold til stat og samfund 1737–1773".

Dr. phil. *Sven Henningsen* har i 1952 fortsat arbejdet med undersøgelsen af vekselvirkningen mellem U.S.A. og Danmark; fra slutningen af året med

assistance af stud. mag. *Niels Petersen,* som efter at have fuldført sin magisterkonferens i februar 1953, fortsat vil være medarbejder ved denne undersøgelse. Den foreløbige disposition for undersøgelsen ser således ud: I: Den politiske forbindelse mellem Danmark og U.S.A. fra 1770erne til Nutiden. II: Den danske udvandring til U.S.A. og dens betydning. III: Den økonomiske, sociale og kulturelle vekselvirkning mellem Danmark og U.S.A. Materialet vil dels bestå af en bearbejdelse af den foreliggende trykte litteratur og trykte kilder, dels i indsamling af arkivstoffet i danske og amerikanske offentlige og private arkiver.

Undersøgelsen af dansk kvægproduktion og kvæghandel i 16. og 17. århundrede, der ledes af professor, dr. phil. *Astrid Friis,* er i 1952 blevet fortsat af stud. mag. *Ole Karup Pedersen,* som har udskrevet og revideret Gottorp toldregnskaber. Ved årets slutning genoptog mag. art. *Svend Ellehøj* sit arbejde ved denne undersøgelse.

Det økonomiske arbejde.

Fuldmægtig cand. polit. *I. C. Hansen Mollers* afhandling om „Gummi" er på grund af forfatterens sygdom ikke som ventet blevet færdig i 1952, men manuskriptet vil blive afleveret i første halvdel af 1953.

Sekretær, cand. polit. *Heinrich Larsen* har i 1952 fortsat arbejdet med sin påbegyndte undersøgelse over arbejdsmarkedorganisationernes politik i forbindelse med overenskomstforhandlinger.

Sekretær, cand. polit. *Poul Erik Milhøj* har i 1952 fortsat undersøgelsen over lønstrukturen i Danmark.

Universitetsadjunkt, cand. polit. *Knud Rasmussen* har i 1952 praktisk talt fuldført den planlagte analyse af forrentningsprocenterne i Landøkonomisk Driftsbureaus regnskabsmateriale. Ligeledes er der beregnet empiriske produktionsfunktioner for landbrugsejendomme for årene 1945/46, 46/47, 47/48, 48/49 og 49/50. I samarbejde med Landøkonomisk Driftsbureau er der indsamlet oplysninger om de regnskabsførende landmænds uddannelse, for ved en mindre undersøgelse at få indblik i uddannelsens betydning for de opnåede forrentningsprocenter. Forfatteren, som i efteråret 1952 blev lecturer i landbrugsøkonomi ved University of Nottingham, vil i løbet af 1953 aflevere manuskriptet.

I 1952 påtog Institutet sig at udsende professor, dr. oecon. *Kjeld Philips* undersøgelse af virkningerne af de forskellige former for statstilskud til kommuner. I løbet af 1952 er dette arbejde blevet oversat til engelsk og vil udkomme i løbet af 1953 under titlen „Intergovernmental Fiscal Relations". Afhandlingen giver først en systematisk fremstilling af de forskellige former for centralisation af offentlig virksomhed, derefter af den særlige form for centralisation, der foreligger, hvor finansieringsfunktionen er stærkere centraliseret end de øvrige funktioner, og man derfor har statstilskud til kommuner. Fremstillingen er illustreret ved eksempler fra England, U.S.A., Sverige og Danmark, i enkelte tilfælde fra Norge og Holland.

Arbejdet med internationale forhold.

Institutet har i 1952 afholdt en studiekreds i „International Politik" under ledelse af dr. phil. *Sven Henningsen.* I løbet af året er blevet skrevet og gennemgået opgaver om: Tjekoslovakiets stilling mellem øst og vest i økonomisk belysning. Jugoslavien mellem øst og vest. Om tjekkoslovakisk politik med særligt henblik på forholdet til Sovjetunionen og kommunisternes stillingtagen. Indien i øst-vest konflikten. Kirke og stat i U.S.S.R. Den romersk-katolske kirkes stilling i Ungarn efter 2. verdenskrig. Sovjetunionens politik i Tysklands østzone. Denne studiekreds, hvori deltager historiske, juridiske og økonomiske studerende, vil blive afsluttet i 1953.

Institutet har i 1952 ved cand. mag. *Kai Bregengaard* ladet udarbejde en bibliografi over den litteratur om Sovjetunionen, som findes i danske og andre nordiske biblioteker. Dette arbejde, der foretages i økonomisk samarbejde med Det udenrigspolitiske Selskab, har til formål at gennemgå mulighederne for at foretage en undersøgelse af Sovjetunionens udvikling siden 1917 eller sider deraf. Dette arbejde vil blive fortsat i 1953.

Institutet har i det forløbne år haft forbindelse med følgende udenlandske instituter, med hvilke der er udvekslet publikationer og tidsskrifter: Belgien: Institut des Relations Internationales i Bruxelles; Canada: Queens University; England: The Royal Institute of International Affairs i London, London School of Economics and Political Science, University of Cambridge, The Institute of Statistics ved Universitetet i Oxford; Finland: Utrikespolitiska Samfundet i Helsingfors; Frankrig: Centre d'Etudes de Politique Etrangère i Paris; Holland: Institut voor internationale Zaken i Haag; Norge: Chr. Michelsens Institut for Vitenskap og Åndsfrihet i Bergen; Rusland: Institut d'economie et de politique i Moskva: Sverige: Utrikespolitiska Institut i Stockholm; Tyskland: Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel; U.S.A.: Foundation for Foreign Affairs i Washington, Council on Foreign Relations i New York, Yale University Library i New Haven, University of International Relations i Los Angeles.

Biblioteks- og registreringsarbejde.

Institutets bibliotek er i årets løb blevet forøget med ca. 200 bind.

Avisregistraturen, som Institutet fortsat har afleveret til Det kongelige Bibliotek, Statsbiblioteket i Århus, Landsarkivet i Odense og Universitetsbibliotekets I afdeling (Fiolstræde), er blevet videreført således at „Berlingske Tidende" pr. 31/12 1952 er registreret indtil 1913, „Politiken" til 1920 og „Morgenbladet" til 1892. Registraturen af udenlandske og danske tidsskriftsartikler er ligeledes videreført i sædvanligt omfang.

Institutets finansielle forhold.

Institutet har i årets løb modtaget tilskud fra Staten og Tipsfonden samt fra Carlsbergfondet, Rask-Ørsted Fondet, Tuborgfondet og Gentofte Kommune samt Danmarks Nationalbank. Til registrering af dagblade har Institutet modtaget tilskud fra „Politiken" og „Berlingske Tidende".